

Elinkeinotoimintaa politiikkasektoreiden rajapinnalla, esimerkkinä kalankasvatus

Timo Mäkinen

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos,
Elinkeino ja yhteiskuntatutkimus

Yhteiskunnan tavoitteet

- Elinkeino-, ympäristö- ja aluepolitiikat
- Kestävän kehityksen kolmiyhteys:
 - Taloudellinen
 - Ekologinen
 - Yhteisöllinen
- Sektoripolitiikan rajat ylittävät tavoitteet

Sektoripolitiikat ja hallinta

- Elinkeinopoliittiset tavoitteet ja niiden saavuttaminen
- Ympäristöpoliittiset tavoitteet ja niiden saavuttaminen
- Kalankasvatuksen säätely – *ympäristölupajärjestelmä* – erot ja yhtäläisyydet maatalouden tai teollisuuden kanssa

Elinkeinopoliittiset tavoitteet ja niiden saavuttaminen

- Maatalous on edelleen merkittävä osa (maaseudun) elinkeinoelämää Suomessa
- Kalankasvatuksella on alueellista merkitystä, mutta se saattaa olla vaarassa hävitä Suomesta lähes kokonaan
 - (lohi-)kalan omavaraisuus pienentyy 90-luvulta alkaen
- Kova kansainvälinen kilpailu ja ylisäädelty ympäristöohjaus estävät kalankasvatuksen taloudellista kehitystä

Ympäristöpoliittiset tavoitteet ja niiden saavuttaminen

- Vesiensuojelun tavoiteohjelmat
- Tuloksia maatalouden vesistövaikutusten pienentämiseksi ei ole saatu
- Kalankasvatus on saavuttanut sille asetetut vesiensuojelutavoitteet

(Leivonen Jorma (toim.) Vesiensuojelun tavoitteet vuoteen 2005 – toteutumisen arviointi vuoteen 2003 asti. Suomen ympäristö 811, 82 s.)

- Kalankasvatus poistettiin Itämeren suojelukomission ns. hot spot listalta vuonna 2002

Kalankasvatuksen säätely – ympäristölupajärjestelmä – erot ja yhtäläisyydet maatalouden tai teollisuuden kanssa, 1

- Ympäristölupavirasto myöntää kalankasvatuksen ympäristöluvut
- Lupaprosessi ja päätökset ovat samankaltaisia kuin teollisuuslaitosten luvat
- Lupaprosessi tiukka kalankasvatuksessa maanviljelykseen verrattuna
 - Vesi- ja ympäristöhallituksessa kalankasvatusasiat sijoitettiin samalle osastolle teollisuuden kanssa, kun taas maanviljelys käsiteltiin hajakuormituksen kanssa?

Kalankasvatuksen säätely – ympäristölupajärjestelmä – erot ja yhtäläisyydet maatalouden tai teollisuuden kanssa, 2

- Kalankasvatus on prosessi, joka käyttää ekosysteemiä osana tuotantojärjestelmäänsä, kuten maatalous
 - Teollisuus toimii irrallaan ekosysteemistä omana ”teknosysteeminään”
 - Nettokuormitusajatusmalli?
- Maatila ei tarvitse ympäristölupaa toimintaansa, vaikka toimintaa muutoin säädellään nykyisenä EU-aikana moninaisesti
 - Ympäristötuen nimellä kulkeva rahavirta tulotukea vai panostusta ympäristön suojeluun?
 - Kalankasvattajat kyseenalaistavat koko säätelyjärjestelmän legitimitetin. Tämä on näkynyt mm. lupaehtoja huomattavasti suurempina kasvatusmäärinä (Mäkinen, T. (toim.), 1998. Kalankasvatuksen ympäristökuormitustavoitteet ja oikeudellinen ohjaus Saaristomerellä ja Ahvenenmaalla. Suomen Ympäristökeskuksen moniste 133, 44 s.).

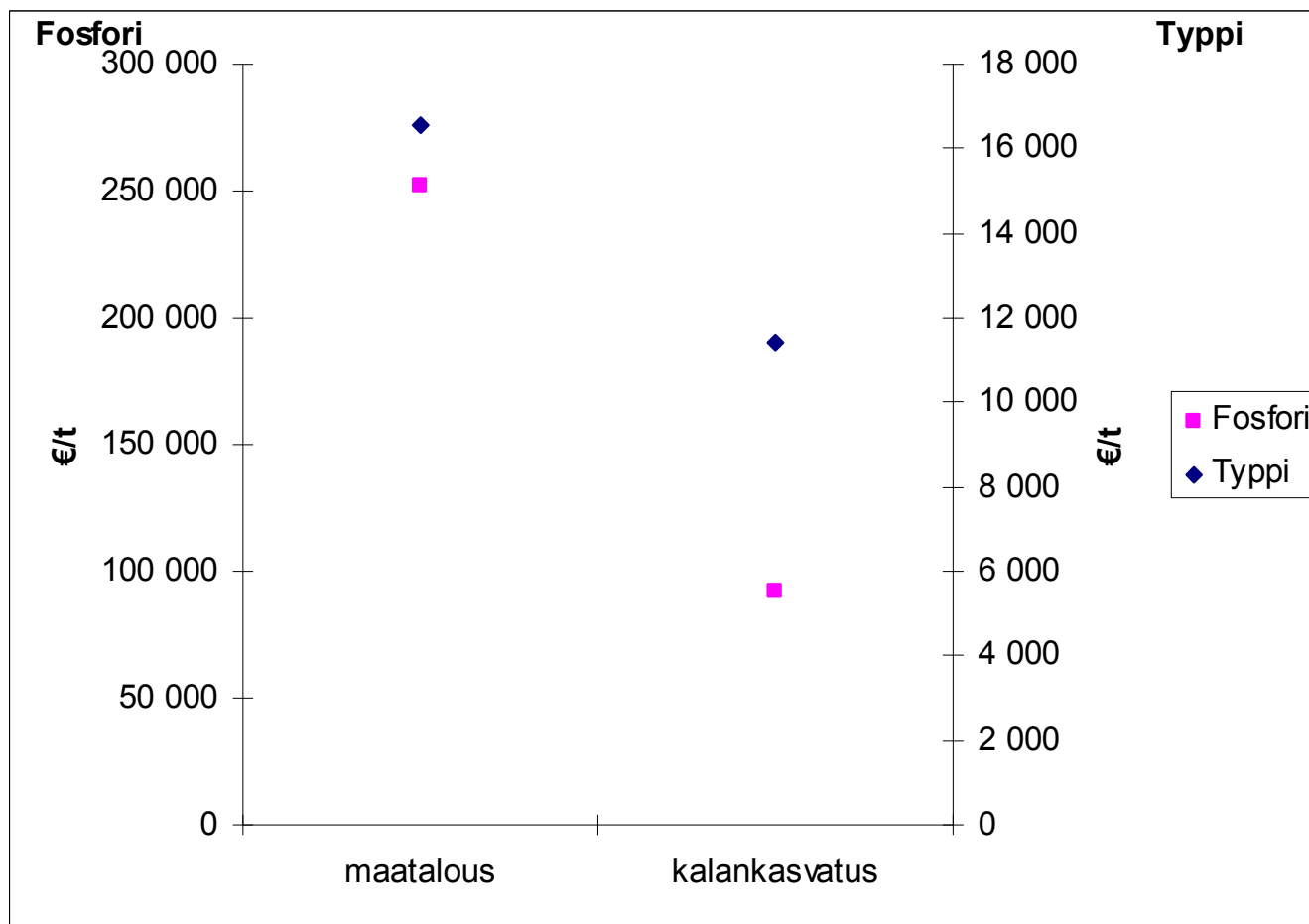

Kalankasvatuksen säätely – *ympäristölupajärjestelmä* – erot ja yhtäläisyydet maatalouden tai teollisuuden kanssa, 3

- Nykyinen lupajärjestelmä ”kankea”
- Uudet tavat – paremmat tulokset
 - Taloudellinen ohjaus, normiohjaus, keskittymisen etujen toteutuminen markkinavetoisesti
 - Kannattavasti markkinoille ympäristöystävällistä kalaa
 - Nettokuormitusajattelu

Vertailun ongelmana maatalouden tuet

Elinkeinopoliittiset tavoitteet ja niiden saavuttaminen

- Rakennemuutos vie
- Hallinnointi vikisee

Ympäristöpoliittiset tavoitteet ja niiden saavuttaminen

- (Kasvatetun) kalan omavaraisuustavoite
- Tavoite tuotannon ympäristövaikutuksille

Kalankasvatuksen säätely – ympäristölupajärjestelmä – erot ja yhtäläisyydet maatalouden tai teollisuuden kanssa

- Lupajärjestelmä voi mukautua elinkeinopolitiikkoihin ja kuitenkin samalla saavuttaa paremmat ympäristötulokset

Kalankasvatuksen säätely – *ympäristölupajärjestelmä* – erot ja yhtäläisyydet maatalouden tai teollisuuden kanssa

- Lupajärjestelmä voi mukautua elinkeinopolitiikkoihin ja kuitenkin samalla saavuttaa paremmat ympäristötulokset

THM

Missä ollaan nyt?

- eri sektoreiden tavoitteet ja niiden harjoittama politiikka vetää eri suuntiin
- lopputulos on muuta kuin mihin on pyritty
- Kokonaisvaltaisempi lähestymistapa
 - koordinoinnin kehittäminen
 - tutkijat, hallinnon toimijat ja alan toimijat
 - lobbarit

